

Közérdekvédelem az igazságszolgáltatásban

**Az ügyész polgári jogi, polgári eljárásjogi és egyéb
garanciális funkciója**

**Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és
Jogtudományi Doktori Iskola**

Vezetője:

Prof. Dr. Jakab Éva egyetemi tanár

MTA doktora

dr. Aleku Mónika

**Közérdekvédelem az
igazságszolgáltatásban**

**Az ügyész polgári jogi, polgári eljárásjogi és egyéb
garanciális funkciója**

Tézisek

Témavezető:

Dr. Arató Balázs Ph.D.

egyetemi docens

Budapest

2022

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	3
I. A kitűzött kutatás felvázolása	4
II. Az elvégzett kutatás, vizsgálat, elemzés leírása, a módszer rögzítése és a források számbavétele.....	6
III. Az új tudományos eredmények tézisszerű összefoglalása	9
1. A tudományos eredmények rövid összefoglalása	9
2. De lege ferenda javaslatok	10
IV. A teljes publikációs jegyzék.....	17
1. Az értekezés témakörében megjelent publikációk jegyzéke.....	17
2. Egyéb publikációk.....	18
Irodalomjegyzék függeléke	18

I. A kitűzött kutatás felvázolása

Az ügyészség igazságszolgáltatásban történő közreműködése az Alaptörvényben kifejezetten rögzített feladata, mivel az igazságszolgáltatás közreműködőjeként, mint közvádoló az állam büntetőigényének kizárólagos érvényesítője, alapvető tehát a büntető-igazságszolgáltatásban való részvétele. Kutatásom elsődleges célját, így annak a kérdésnek a megválaszolása képezi, hogy a polgári igazságszolgáltatásban is helye van-e az ügyész(ség)nek, amennyiben igen, úgy milyen formában és garanciák mentén.

Dolgozatom tehát az ügyészség úgynevezett közjogi szakága közérdekvédelmi szakterületének magánjogi feladataihoz kapcsolódik. Korábban ezt büntetőjogon kívüli ügyészségi tevékenységnek nevezték, amely a közigazgatási jogi törvényességi felügyeletet (korabeli terminológiával ÁFEL tevékenységet) és a magánjogi ügyészi feladatokat jelentette. Jelenleg szintén két alrendszer különíthető el: a közérdekvédelmi szakterület, valamint a büntetés-végrehajtási törvényességi felügyeleti és jogvédelmi szakterület, ezek jelentik az ügyészség közjogi szakágát. Az ügyész polgári jogi és polgári eljárásjogi funkciója tehát a közérdekvédelmi ügyész feladataihoz tartozik.

Tanulmányomban kísérletet teszek az ügyész polgári jogi szerepének bemutatására és annak a régóta fennálló hiánynak pótlására, hogy ezen ügyészi tevékenységről átfogó mű nem született a rendszerváltást követően megváltozott alkotmányjogi megítélés, a számos alkalommal módosított törvényi szabályozás, valamint a jogállami keretek közötti megújítás ellenére.

A jogállamiság, a demokratikus intézményrendszerek kialakítása és működtetése körébe tartozik az ügyészség alkotmányos helyzetének, feladatkörének szabályozása, ezen belül az ügyész polgári jogi és polgári eljárásjogi részvétele és tevékenysége terjedelmének, tartalmának meghatározása is. Doktori értekezésem ennek, valamint a polgári jogi és eljárásjogi alapelvek és az alapelvek által garantált alapjogok érvényre juttatásában betöltött ügyészi funkciók áttekintésére vállalkozik.

A magyar jog elmúlt évtizedeiben központi témává vált az egyéni, illetve a magánérdek védelme. A jogrend egységének elve alapján a jogrendszer valamennyi elemének oltalmaznia kell az embert. Ennek érdekében az ügyésznek a büntető- és a magánjogi

jogviszonyokban is határozott, közvetlen és közvetett jogosítványai, feladatai vannak. Az ügyész a polgári jogi jogviszonyokban is védi az ismeretekkel és gyakorlattal nem vagy alig rendelkező személyeket az erőpozícióban lévő felekkel szemben. Mindezekből következően értekezésem célja annak megválaszolása is, hogy egy demokratikus jogállamban szükség van-e az ügyész polgári jogban és eljárásban való közreműködésére, illetve az egyensúlytalan helyzeteket – az anyagi jog által biztosított garanciák mellett – kell-e a perjognak is kezelnie. Tehát igényel-e, és amennyiben igen, akkor milyen speciális szabályokat az ügyész peres és nemperes eljárási részvétele.

Az ügyész polgári jogi részvételével kapcsolatosan a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) és a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) megalkotásakor is széleskörű egyetértés alakult ki. A perbeli ügyészi részvétel körében a szabályozás mikéntjét illetően ugyan voltak eltérő álláspontok, így utalok például a fellépő ügyész terminológiai és tartalmi megújításáról szóló elgondolásra,¹ vagy arra az elképzelésre, amely szerint nem kizárt a meglehetősen sokféle ügyészi keresetet a továbbiakban dogmatikailag közérdekű keresetnek tekinteni, de akkor ennek egyértelmű szabályozása szükséges.² A közérdek fogalmi tisztázatlansága miatt az ügyészi keresetek csoportosítása körében valóban felmerülhet egy olyan értelmezés, amely szerint minden ügyészi kereset közérdekű kereset. Ugyanakkor az uralkodó – és a jogalkotó által is kodifikált³ – jogirodalmi álláspont az, hogy közérdekű per alatt a jogosultak széles körét érintő pereket értjük, amelyek nem kizárólag az ügyész által kezdeményezhetők. A Pp. által bevezetett közérdekből indított per és az anyagi jogi szabályokban biztosított ügyészi közérdekű keresetek így azonban a korábnál is távolabb kerültek egymástól, annak ellenére, hogy az ügyész, mint speciális perbeli jogalany nem a saját jogát érvényesíti és hatáskörei mindig a közérdek polgári jogi eszközökkel történő védelmét szolgálják. A közösségi érdek érvényesítésének mikéntje, illetve ennek az egyéni érdekérvényesítéshez, így a fél rendelkezési jogához való viszonya, valamint az ügyész ebbéli szerepe régóta vitatott téma a magyar polgári eljárásjogban, amely vita végére – véleményem szerint – a Pp. megalkotása sem tett pontot.

¹ ALEKU Mónika – GOLDEA Zsuzsanna: Az ügyész részvétele a perben. In: VARGA István (szerk.): A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja. I/III. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2018., 257.; ALEKU Mónika – GOLDEA Zsuzsanna: Az ügyész. In: VARGA István – ÉLESS Tamás (szerk.): Szakértői Javaslat az új polgári perrendtartás kodifikációjára. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. és Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2016., 149-152.

² TAMÁNYÉ NAGY Erzsébet: A Pp. tartalmának és terjedelmének egyes kérdései. Magyar Jog, 2013/9., 550.

³ Pp. Nyolcadik Rész XLII. Fejezete

II. Az elvégzett kutatás, vizsgálat, elemzés leírása, a módszer rögzítése és a források számbavétele

Az ügyész polgári jogi és eljárásjogi részvételének tárgya a bíróságok előtti polgári peres és nemperes eljárás, célja az ügyészség feladatából és az adott eljárástípus céljából tevődik össze. Az is nyilvánvaló, hogy az ügyész szerepe szoros összefüggést mutat azokkal a feladatokkal, amelyeket a jogalkotó az ügyészségre ruház. Abból következően, hogy a jogalkotó által delegált feladatok az állam jellegéhez igazodóak, elengedhetetlen az ügyész polgári igazságszolgáltatásban betöltött szerepének koronkénti bemutatása, tehát a jogtörténeti elemzés. Elsőként tehát a büntetőjogon kívüli ügyészi részvétel magyar jogtörténetét – a királyi jogügyi igazgatói, a tiszti ügyészi, az árvaszéki ügyészi tisztséget, illetve a magánjogi ügyészt –, majd a nemzetközi összehasonlító jogtörténeti részt mutatom be. A jogfejlődés különböző fázisainak leírói és tényszerű összefoglalása mellett a dogmatikai problémákat is elemzem, így a koronként és az országokként eltérő ügyészi jogkörök rendelkezési joghoz való viszonyára is kitérek. Kiemelten foglalkozom a polgári eljárásjogi ügyészi részvétel intézményes kialakítását biztosító a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) elemzésével, valamint annak vizsgálatával, hogy a rPp.-t módosító novellák, valamint az Alkotmánybíróság határozatai, hangsúlyosan a paradigmaváltó 1/1994. (I.7.) számú határozat miként alakították az ügyész szerepének processzuális minősítését. Az egyetemes jogtörténeti rész feldolgozásának összehasonlító jogi bázison alapuló vizsgálata a rokonintézmények, az úgynevezett közfunkcionárius szerepek feltárását jelenti a római jogból, a korai középkorból, a francia, az olasz, a germán, és az orosz-szovjet jogból, illetve az angol jogra kitéréssel. A közfunkcionáriusi, majd időben előre haladva a büntetőjogon kívüli ügyészi feladatok átfogó elemzésének rendező elve az azonos, illetve hasonló funkciók kiemelése, az országok közötti legkisebb közös többszörös megtalálása. Ez végül a CM/Rec(2012) 11. számú Ajánlás elfogadásában koncentrálódik, amely tehát közös platformra helyezi ezen ügyészi tevékenységek alapelveit, ezzel mintegy legitimálva annak kereteit. A CM/Rec(2012) 11. számú Ajánlás előzményeit illetően megvizsgáltam, hogy Európában mennyire elterjedt, illetve milyen garanciák és elvek mentén elfogadott az ügyészek közérdekvédelmi feladatköre. Vizsgálatom során feltártam az Európa Tanács egyes testületeinek nézeteltéréseit, így a Parlamenti Közgyűlés Állandó Bizottsága és az Európa Tanács tanácsadó szerve, a Joggal a Demokráciáért Európai Bizottság, közismertebb nevén a Velencei Bizottság állásfoglalásait, amelyek ugyan nem tiltják, de lehetőleg igyekeznek

kiszorítani az ügyészt a büntetőjogon kívüli területekről, szemben az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága és az Európai Legfőbb Ügyészek Konferenciájával, később az Európai Ügyészek Konzultatív Tanácsával, akik szerint a büntetőjogon kívüli ügyészi feladatok gyakorlása meghatározott követelmények mellett érvényesülhet. Ezt követően ismertetem az Ajánlást, különösen annak a téma szempontjából releváns alapelveit.

Fentieket követi a közérdekvédelmi, majd a magánjogi ügyészre vonatkozó hatályos szabályozás bemutatása, az ehhez vezető kodifikációs folyamatok és eredményeik – hangsúlyosan a Pp. – dogmatikai elemzése figyelemmel a kapcsolódó polgári anyagi jogi rendelkezésekre és jogesetekre is. Tanulmányomban a közérdek és a törvényesség fogalmait, és ezeknek az ügyészi tevékenységhez kapcsolódó viszonyát is elemzem. Részletesen vizsgálom az ügyész speciális felperesi és alperesi minőségét, az ügyészi perekben előforduló alanytöbbségi helyzeteket, a speciális joghatósági, hatásköri és illetékességi kérdéseket, valamint az ügyész általános perbeli jogait és kötelezettségeit. Külön pontokban tekintem át az ügyész általános perindítási és fellépési jogát, mint egyfajta pseudo actio popularist, továbbá a jogvédelmi képtelenséget, mindezt elhatárolom az ügygondnok és a támogató jogállásaitól. Az önálló ügyészi perindításkor vizsgálom a közérdekből indított perek szabályozását, értelmezését és eddigi tapasztalatait. Hangsúlyt kap a közérdekű perlés, valamint a kötelező ügyészi fellépés elméleti és gyakorlati áttekintése, ez utóbbi kérdéskör kapcsán pedig annak a kérdésnek a megválaszolása is, hogy az ügyésznek milyen meglévő, illetve kihasználatlan lehetőségei vannak a polgári jogi igény büntetőeljárásban történő érvényesítését illetően. A teljesség érdekében külön fejezetekben foglalkozom a nemperes eljárásokban történő ügyészi részvétellel, ezen belül a jogi személyekkel kapcsolatos ügyészi jogkörökkel.

A következtetések és de lege ferenda javaslatok előtti utolsó téma a legfőbb ügyész személyéhez kapcsolt, úgynevezett amicus curiae szabályozásának és jogalkalmazói gyakorlatának áttekintése annak ellenére, hogy ez a doktori értekezés súlypontját képező ügyészi közreműködéstől dogmatikailag különbözik. A vizsgálatot azonban nem csupán az indokolta, hogy a legfőbb ügyész szakmai véleményeinek átfogó feldolgozása eddig még nem történt meg, hanem a levonható következtetések is, így például összefüggés a Kúria általi elfogadottság és a polgári peres tevékenység jogalkalmazói tapasztalata között.

Kutatásom egyik alapvető módszertana a jogtörténeti, és a nemzetközi összehasonlító jogi vizsgálat, valamint ezek tükrében a dogmatikai elemzés. Ebből következően forrásaim központi magját jelentik a jogszabályok, ide értve azok különböző időállapotait (például: rPp. és novellái) és indoklásait, kommentárjait. A jogszabály-elemzések kiterjednek a magyar joganyag jogtörténeti (például: Corpus Juris Hungarici), valamint nemzetközi vetületeire (például: az Emberi Jogok és az Alapvető Szabadságok Védelméről szóló Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény, a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK irányelv, a CM/Rec (2012) 11. számú Ajánlás). Ez utóbbiakkal kapcsolatosan szükség esetén, illetve a külföldi jogszabályok, valamint az Európai Tanács egyes testületeinek és álláspontjai ismertetéséhez fordításokat végeztem. Ezek hangsúlyosan angol, illetve francia nyelvekről történtek (például: a Code de procédure civile Ministère public-re vonatkozó szabályozása).

A dolgozat empirikus ismeretei a nemzetközi és magyar konferenciákon történő részvétel mellett ügyészi jogalkalmazói gyakorlatomon, valamint szakmai tapasztalataimon alapulnak (például: jogesetek elemző bemutatása). Az ügyészségi jogalkalmazói gyakorlatot azonban alapvetően nem a személyes tapasztalatokon, hanem a legfőbb ügyész utasításain⁴ és a kapcsolódó módszertani útmutatókon keresztül kívánom bemutatni. Tekintettel arra, hogy az ügyészség hierarchikus szervezet, ezek betartása és követése kötelező az ügyészeknek. Emiatt azonban napjainkban egyre elterjedtebb ismeretük az ügyészségen kívüli jogalkalmazásban (bíróóság, ügyvédség) is, annak ellenére, hogy ott kötelező erővel nem bírnak.

A gyakorlati példák a saját ügyek mellett a vonatkozó és uralkodó bírói gyakorlatot is reprezentálni kívánják, így a dolgozatban elemzett és hivatkozott bírói határozatok kiterjednek a magyar bírói hierarchia valamennyi szintjéről származó döntésekre. Emellett, ahol a konkrét téma megkívánja – az attól függő részletességgel – bemutatom az Emberi Jogok Európai Bírósága, az Európai Unió Bírósága és az Alkotmánybíróság döntéseit is.

További meghatározó módszertani eszközöm a szakirodalom elemzése, a kapcsolódó tankönyvek, szakkikkek ismertetése, értékelése, esetleges ütköztetése.

Matematikai módszerek is alkalmazásra kerülnek egyfelől a statisztikai adatok⁵ értékelésével (táblázat), másfelől halmazati ábrázolással szemléltetés céljából. A felhasznált

⁴ A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 23.§ (4) bek. e) pont

⁵ Például: Országos Statisztikai Adatfelvételi Program (a továbbiakban: OSAP), Közérdekvédelmi szakterület informatikai – korábbi nevén a Magánjogi és Közigazgatási Jogi Szakág számítástechnikai bázisú – ügyviteli

jogirodalmat pedig jelen tézisek függelékeként csatolom azzal, hogy azokból a saját szerzeményűeket – az ismétlés elkerülése céljából – a IV. pont tartalmazza.

III. Az új tudományos eredmények tézisszerű összefoglalása

1. A tudományos eredmények rövid összefoglalása

A doktori értekezés eredeti kérdéseire, miszerint szükség van-e és miként az ügyészi részvétel lehetőségének biztosítására a polgári jogban és eljárásjogban, véleményem szerint határozott igen a válasz, arra pedig hogy miként, egyfelől a dolgozat, másfelől jelen tézisek de lege ferenda javaslatai tartalmazzák a választ. A jogtörténeti jogfejlődés egyértelműen rámutat arra, hogy a társadalom minden korban, így jogállami keretek között is változatlanul igényli a közérdek védelmét, a törvényesség betartását és ezeknek az alapvető jogok érvényesülésében betöltött szerepét. Az egyensúlytalan helyzeteket – az anyagi jog által biztosított garanciák mellett – a perjognak is kezelnie kell. Az ügyész polgári jogi részvételével – a bírói függetlenség érintetlenül hagyásával – közreműködik a törvényességi garanciarendszer egyes részeinek összekapcsolásában, valamint pótolja annak hiányosságait, szolgálja és kiegészíti a törvényesség biztosítását és a közérdek védelmét az igazságszolgáltatás rendszerében.

Az ügyész polgári jogi és eljárásjogi részvételének biztosítása – kutatásaim alapján – európai-és alkotmányjogi szempontból is legitim intézmény, amely alkalmas a felek közötti egyenlőtlenségek kiküszöbölésére, illetve kiigazítására akkor is, ha azok a jogviszony jellegéből adódó általános tényezőkre vezethetők vissza, és akkor is, ha az egyedi jogvita sajátosságaiból erednek. A magánjogi vitákban történő peres ügyészi részvétel az eleve meglevő egyenlőtlen helyzet kiegyenlítését szolgálhatja, ezen viszont nem léphet túl. Az ügyészi keresetindítási lehetőség tehát garanciális jelentőségű szabály, amely egyéb perjogi és támogatási formákkal együtt, mintegy kiegészítő szabályként biztosítja a jogainak védelmére képtelen vagy a jogalkotó által gyengébb félnek minősített személyek igényérvényesítési lehetőségeit is.

rendszere (a továbbiakban: MAKÖR), Országos Igazságszolgáltatási Tanács (a továbbiakban: OIT) Szabályzatok

A disszertációban írtak alapján az is megállapítható, hogy míg a polgári jogi alapelvek és az alapelvek által garantált jogok érvényre juttatásában, az anyagi jogszabályok körében az ügyész garanciális, alapelvvelmi funkciója kikristályosodott, ugyanez nem evidencia, sőt vitatott, illetve tiltott az eljárásjogi garanciáknál és elveknél. Az ügyész eljárási jogosultsága mindössze anyagi jogi feladatellátása „szolgáltójaként” érvényesül, holott a jogállamiság és a törvényes perritel érvényesülése céljából az ügyészi közreműködés bevezetése egyes eljárási alapelvek, illetve jogintézmények körében – éppen a bírói függetlenség és a tisztességes eljárás, a bírósághoz fordulás alapelveinek biztosítása érdekében – megfontolható lehet összhangban az uniós szabályokkal.

2. De lege ferenda javaslatok

a) Ahogy azt már ismertettem, az ügyész perbeli részvétele és dogmatikai megkülönböztetése a Pp. megalkotásakor sem volt vitás, mindössze a szabályozás mikéntjét illetően voltak eltérő álláspontok. A Pp. a dogmatikai különbséget kimeríti a szerkezeti tagolással, így számos elméleti és gyakorlati kérdés megválaszolatlanul maradt. Ezzel szemben a kodifikáció során felmerült olyan elképzelés is, amely dogmatikailag és terminológiailag is elkülöníti, valamint a korábbtól eltérő és részletesebb tartalommal jeleníti meg az általános ügyészi részvételt a fellépő ügyész fogalmának újragondolásával.⁶ Eszerint az ügyész a törvény felhatalmazása alapján keresetet indíthat, ellene kereset indítható vagy ügynevezett fellépő ügyészként jár el.⁷ A fellépő ügyész nem peres fél, illetve nem pertársa a pertársasági szabályok szerint nem is értelmezhető rendszerben az anyagi jogi jogosultnak. A javaslat arra is kitér, ha a per folyamán a jogvédelmi képtelenség feltételei megszűnnek, szabályozza tehát az ügyész perből való 'kilépését', amely garanciális védelmet jelent arra, hogy az általános ügyészi részvétel kizárólag addig szolgálja a jogosult érdekét, amíg annak törvényi feltételei fennállnak. A kötelező fellépésnél a saját jogi képviselővel eljárni kívánó sértett felperes vonatkozásában is megoldást nyújt a rendelkezési jog és a kötelezően védendő kör közötti anomáliára. Amint azt a disszertációban elemeztem itt az a probléma, hogy a kötelező fellépés jelenlegi szabályozása alkotmányossági aggályokat vet fel, mivel nem zárható ki, hogy egyes esetekben az konkurál

⁶ ALEKU – GOLDEA i.m. In: VARGA István – ÉLESS Tamás (szerk.) 131-152.

⁷ A terminológiai megkülönböztetés mellőzhetővé tenné az ügyészre vonatkozó rendelkezések normaszövegben való következtelen és ad hoc megjelenítéseit is, például: Pp. 377.§ (1) bek.; 395.§ (2) bek.

a fél rendelkezési jogának elvével. A javaslat szerint ilyen esetben az ügyész csak fellépő ügyészi jognyilatkozatot tesz, a kereset eredményessége érdekében, mintegy a felperes pernyertességének előmozdítása érdekében a büntetőeljárás adatok birtokában, a büntetőeljárás sikerének veszélyeztetése nélkül. Az ügyész nem nyilatkozik a fél (és jogi képviselője) helyett, a fél rendelkezési joga birtokában a pervitel teljes felelőssége a felet és a meghatalmazott jogi képviselőt terheli.

b) A kifejtettek ellenére a kötelező fellépés alapjaiban támogatandó irány azzal, hogy a kötelező jelleg jogalkotói revíziót igényel egyfelől azért, mivel a hatályos jogban az ügyészi fellépés minden más esetben az eljáró ügyész komplex mérlegelésén alapul a konkrét ügy adatainak ismeretében, és nincs valódi indok a dogmatikai egység megtörésére. Másfelől a szabályozásnak az alkotmányossági követelményeknek is maradéktalanul meg kell felelnie, mivel azok a korábban írtak alapján a hatályos törvényből hiányoznak.

c) A büntető és a polgári peres közérdekvédelmi ügyész hatásköreinek jogalkotói (és a későbbiekben írt jogalkalmazói) összehangolása véleményem szerint régóta fennálló jogalkalmazási problémák megoldását jelentheti. Emellett az sem tűnik indokolatlannak, hogy a polgári peres ügyészi fellépésre az egyéb törvényi feltételek fennállása esetén is valóban akkor kerüljön sor, ha annak hozzáadott értéke lehet például a sértett jogainak védelme céljából. Ehhez kapcsolódóan indokoltnak tartom a Pp. 60.§-a szerinti, külön törvényen alapuló, önálló ügyészi perbelépési jog büntetőperbe történő alkalmazhatóságának megfontolását, az egyéb törvényi feltételek fennállása esetén, ha és amennyiben az eljáró ügyészek azt szükségesnek tartják. Véleményem szerint ennek kialakításához a kollektív igényérvényesítés új perjogi szabályozásának elméleti és gyakorlati tapasztalatai is felhasználhatók, mivel azok az ügyészi részvétellel részben egyező dogmatikai kérdések tisztázását jelentik, illetve érintik a képviselet, mint a fél helyett és nevében való közreműködés kérdéskörét is. A Pp. Nyolcadik részében újonnan bevezetett kollektív igényérvényesítéssel kapcsolatos, különösen a közérdekből indított perek eljárási garanciáinak megfelelő alkalmazásával és a kötelező fellépésnél bemutatott anomáliák kiküszöbölésével kialakítható olyan szabályozás, amely egyfelől hatékonyabb és szélesebb körű alkalmazását jelentheti a sikeres ügyészi fellépésekre jelentős számban alapot szolgáltató hatályos törvényi rendelkezéseknek. Így például a közérdekből indított per

szabályainak alkalmazása mintájára⁸ az ügyészi perindításra felhatalmazást adó anyagi jogi törvény egyúttal rendelkezne a büntetőeljárásban történő alkalmazhatóságról. A rendelkezési elvre figyelemmel pedig az ügyészi fellépéssel érintett ilyen ügyben elbírált polgári jogi igény anyagi jogerőhatása alól a sértett magánfél kivonhatná magát (opt-out rendszer) vagy éppen ellenkezőleg, kifejezheti azt, hogy az reá is kiterjedjen (opt-in rendszer). E külön törvényen alapuló, önálló ügyészi perbelépési jog büntetőperbe történő alkalmazhatóságának megfontolását tehát egyfelől a sikeres ügyészi fellépésekre jelentős számban alapot szolgáltató hatályos törvényi rendelkezések hatékonyabb és szélesebb körű megvalósítása indokolja. Másfelől egy ilyen szabályozás bevezetése lehetőséget adna a közérdekvédelmi ügyészi jogalkalmazói gyakorlatban jelentős nehézségekkel, vagy egyáltalán nem alkalmazható külön törvényben biztosított perindítási, perbelépési jogkörök jogalkotói felülvizsgálatára⁹, esetlegesen új jogkörök meghatározására is. Így például megfontolandó a felszámolási eljárásban történő ügyészi fellépés bevezetése, amennyiben a vezető tisztségviselő jogszerűtlen gazdálkodása büntetőjogi következményekkel is jár. Ennek oka, hogy például a jogszerűtlenül eljáró vezető tisztségviselő mint terhelt elleni csődbűncselekmény miatt folyamatban lévő büntetőeljárásban a sértettek a gazdálkodó szervezet hitelezői, akiknek azonban nincs lehetősége arra, hogy magánfélként fellépve polgári jogi igényként érvényesítsék kárukat a terhelttel szemben, illetve Cstv. 33/A.§-a alapján a hitelezők kizárólag a felszámolási eljárásban indított külön perben tudják ezt az igényüket érvényesíteni. A gondnokság alá helyezési hatáskörrel kapcsolatban szintén felmerülhet, hogy a közérdekvédelmi ügyész a büntető szakág jelzése alapján járjon el, például olyan esetekben, amikor a kóros elmeállapotú elkövető kényszergyógykezelését nem lehet elrendelni a büntető törvényben meghatározott egyéb feltételek hiánya miatt, akár a kötelező gyógykezelés elrendelésére irányuló eljárás kezdeményezés mintájára. De megfelelő példaként szolgálhat a szülői felügyeleti jog büntetőeljárás keretében történő megszüntetésének jelenlegi és ismertett gyakorlata.

d) Az ügyészi közreműködés bevezetését – mintegy a polgári anyagi jogi szabályok mintájára – megfontolandónak tartom egyes eljárás jogi alapelvek érvényesülése érdekében, az eljárás tisztességességének garantálása céljából olyan esetekben, amely nem érinti az érdemi döntéshozatalt. A jogállamiság és a törvényes pervitel érvényesülése céljából ennek

⁸ Pp. 571.§

⁹ Például: Ptké.53/A.§

bevezetése és szélesítése egyes eljárási alapelvek (például: bírósághoz fordulás joga) és jogintézmények körében (például: a bíró ellen előterjesztett kizárási indítvány elintézése) megfontolandó, éppen a tisztességes eljárás vagy a bírói függetlenség alapelveinek biztosítása érdekében, összhangban az uniós ajánlásokkal. Az Alkotmánybíróság a 26/1990. (XI.8.) AB határozatban már leszögezte, hogy a kizárás kérdésében való döntés nem minősíthető a félnek a perbe vitt jogait és kötelezettségeit érdemben elbíráló döntésnek, az ügyész tehát itt sem hozna ügydöntő határozatot, így az uniós elvek sem sérülnek. Az ügyészi részvétel mellett szól az is, hogy a szakértőként való eljárás körében a Pp. szélesítette a kizárási alapot adó körülményeket azzal, hogy az is kizárt a perben mint bíró, aki a perrel összefüggő szakvéleményt adott.

e) A külön törvényi perekhez kapcsolódó javaslatom a klasszikus ügyészi *actio popularis*-oknak – például az ÁSZF-pereknek – a közérdekből indított per hatálya alá vonása. Maradéktalanul egyetértek a közérdekből indított perre is egyértelműen vonatkoztatható, rendkívül széleskörben folytatott kutatásokkal is igazolt azon jogirodalmi állásponttal, amely szerint „[...] az új törvénnyel jelenleg szűk területre szabott kollektív jogérvényesítési rendszer kereteit tágítani kellene és a szabályozást – [...] joggazdaságtani szempontokra is figyelemmel – újragondolni. Ez lehetővé tenné, hogy a hatályos magyar szabályozás alapján megfelelő eljárásjogi eszköz hiányában nehezen tárgyalható ügyek, vagy sokszor emiatt meg sem induló perek tekintetében az elengedhetetlenül szükséges eljárásjogi mechanizmusok megszülessenek.”¹⁰ A közérdekű perindításokhoz szükséges megalapozott döntéshez, vizsgálni és mérlegelni kell, hogy fennállnak-e az igényérvényesítésnek törvényben szabályozott anyagi jogi, illetőleg eljárás jogi feltételei, nem indult-e meg az igényérvényesítésére irányuló eljárás más szerv, vagy személy kezdeményezése alapján. Ehhez elengedhetetlenül szükséges lenne a közérdekű perek közhiteles nyilvántartásának (a már említett: KKNY¹¹) létrehozása.

f) Az ÁSZF-pereket érintő további javaslatom, hogy a külföldi székhelyű vállalkozásokkal szembeni gördülékenyebb perindítások érdekében az ügyészséget fel kellene venni az Európai Unió Hivatalos Lapjában közzétett jegyzékre, hogy a fogyasztói érdekek védelme

¹⁰ HARSÁGI Viktória: Európai válaszok a kollektív igényérvényesítés szükségességének kérdésére – Főbb európai modellek és a hazai szabályozás kialakítása. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karának Könyvei. Jogtudományi Monográfiák 9. Sorozatszerkesztő: Schanda Balázs. Pázmány Press, Budapest, 2018. 141.

¹¹ ALEKU i.m. In: VARGA – ÉLESS (szerk.) 763-766.

érdekében a jogsértés megszüntetésére irányuló eljárásokról szóló 2009/22/EK irányelv 3. és 4. cikke szerinti eljárás megindítására jogosultak között szerepeljen. Emellett azt is kezdeményezni szükséges a jogalkotónál, hogy a fogyasztók kollektív érdekeinek védelmére irányuló képviseleti keresetekről szóló 2020/1828. számú irányelv értelmében az ügyészség, mint közjogi szervezet ezen irányelvvel összhangban képviseleti keresetek indítására feljogosítottként kijelölésre kerüljön.

g) Tekintettel arra, hogy a bíróságok rendkívül ritkán értesítik az ügyészt a fellépésre alapul szolgáló körülményekről megfontolandó egy új szignalizációs szabályozás, illetve gyakorlat bevezetése. Az ügyészi fellépést ugyanis leginkább a bírósági eljárás adatai, tapasztalatai tehetik megalapozottá, ezért ebben a körben a bíróság és az ügyészség között szorosabb együttműködésre van szükség, amelyhez az ügyészség belső irányító eszközei is felülvizsgálandóak (például: a 3/2012. (I.6.) LÜut. rendelkezzen az ügyészi fellépés mellőzésének okát tartalmazó válasz kötelező megküldéséről a bíróság részére). Emellett az *amicus curiae* intézmény kiüresedését elkerülendő és annak hatékonyabb érvényesülése érdekében megfontolandó annak gyakorlati alkalmazását az ügyészségi jogalkalmazói tapasztalattal érintett jogterületekre szorítani, mivel az itt felhalmozott elméleti és gyakorlati tudás és tapasztalat az, amivel az funkcióját (a közérdekű kívánalmak megjelenítése, az egységes ítélkezés elősegítése) leginkább betöltheti.

A belső szabályozók revízióját – ennek keretében esetlegesen a joggyakorlat egységességéért felelős Kúriával való egyeztetést – az alábbiak is indokolják:

- A 3/2012. (I.6.) LÜut. 43.§-ának (4) bekezdése alapján az ügyész a mások között folyamatban lévő polgári perbe a fél pernyertességének előmozdítása érdekében a perfelvételt lezáró végzés meghozataláig önállóan beavatkozhat, vagy perbe hívottként, beavatkozóként csatlakozhat, ha annak jogszabályi feltételei fennállnak. Véleményem szerint fogalmilag kizárt, hogy ennek jogszabályi feltétele adott legyen. Dogmatikailag az a megalapozott, ha az ügyész nem jár el beavatkozóként, mivel azok a körülmények, amelyek az általános szabályok szerint a beavatkozást indokolttá, illetve megengedhetővé teszik, a fentiekben kifejtett perbeli ügyészi pozíciók szerint adóttak. Ezt támasztják alá a Varga István szerkesztette kommentárban írtak is, miszerint „[a] fél nem lehet egyben beavatkozó is, ezért ha a beavatkozó féli pozícióba kerül, megszűnik a beavatkozási jogállása.”¹² Emellett

¹² LÉGRÁDI István: Pertársaság. In: VARGA István (szerk.): A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja I/III. HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2018., 205.

a fogyasztói szerződéssel kapcsolatos közérdekű kereset elbírálásának egyes kérdéseiről szóló 3/2011. számú PK vélemény 4. pontja is felülvizsgálandó, figyelemmel a Pp. 573.§-ának (3) bekezdésére is, amely akként rendelkezik, hogy közérdekű perben beavatkozásnak nincs helye. A PK vélemény ugyanis nem zárja ki annak lehetőségét, hogy a közérdekű perindításra jogosult szervezet a rPp. 54.§ (1) bekezdése alapján beavatkozzon a már folyamatban lévő közérdekű perben a felperes pernyertességének előmozdítása végett, mivel a beavatkozáshoz fűződő jogi érdekét adottnak kell tekinteni. Az eljárásjogi tárgyú elvi iránymutatásoknak az új Pp. hatálybalépése folytán történő felülvizsgálatáról szóló 1/2017. PJE a 3/2011. számú PK véleményt az új Pp. alkalmazása körében is megfelelően irányadónak tekinti. Azonban ezen esetkörben álláspontom szerint az a megfelelő jogértelmezés, ha nem ügyészi beavatkozás, hanem Pp. 60.§-ának (2) bekezdése szerinti ügyészi perbelépés történik, amelynek azonban – ha azonos perindítási felhatalmazás alapján történik – kétséges az értelme és a gyakorlati jelentősége.

- A PK 175. számú állásfoglalás szintén felülvizsgálatra, kiegészítésre szorul az alábbiak miatt. A megváltozott perjogi szabályok okán az anyagi jogosultat már nem lehet ex lege perben résztvevőnek tekinteni. Az anyagi jogosult csak akkor fél, ha a perbe belép,¹³ ebből következően – figyelemmel a PK 175. számú állásfoglalásra is – az ügyész ellen csak ezekben az esetekben indítható viszontkereset, mivel ez csupán formailag az ügyész ellen támasztott viszontkereset, ténylegesen az anyagi jogosult ellen irányul, illetve ellene irányulónak kell tekinteni. Amennyiben az anyagi jogosult nem lép be a perbe, úgy véleményem szerint fogalmilag kizárt a viszontkereset. Ugyanakkor, ha részt vesz a perben, akkor nincs akadálya annak, hogy az alperesek az ügyészi keresetindítás esetén ellenkövetéseiket ugyanezen perben a törvényi feltételek mellett viszontkeresettel érvényesíthessék. Ellenkező álláspont mellett az alperes hátrányosabb helyzetbe kerülne az ügyészi perekben, amely sérti a fegyveregyenlőség elvét. A „többen a kevesebb” elvére figyelemmel a kvázi alperesi pozícióba kerülő jogai védelmére nem képes fél érdekét is az szolgálja, hogy viszontkereset esetén a szükséges védekezést – az alapul szolgáló tényekkel, bizonyítékokkal, jogszabályra történő hivatkozással –, valamint az egyéb eljárási cselekményeket az ügyész terjessze elő.

¹³ Pp. 52.§ (1) bek.

- Az ügyész általános fellépési jogához kapcsolódó javaslatom annak büntetőperbe történő gyakorlati bevezetése. Amint azt már említettem a büntető és a polgári peres közérdekvédelmi ügyész hatásköreinek jogalkotói és jogalkalmazói összehangolása véleményem szerint régóta fennálló jogalkalmazási problémák megoldását jelentheti. Ezt, valamint a perkoncentráció büntetőperben történő hatékony megvalósítását szolgálhatja egy ilyen gyakorlat kialakítása. Álláspontom szerint nincs törvényi akadálya annak, hogy amennyiben az ügyészi részvétel Pp.-ben meghatározott feltételei a sértett vonatkozásában fennállnak, úgy a közérdekvédelmi ügyész bekapcsolódjon a büntetőperbe a magánfél oldalán. Ezt fejezheti ki az egységes „ügyészség” megjelölés, azaz a vádat képviselő büntető ügyész és a közérdekvédelmi ügyész együttes eljárását ebben a koncentrált perben. Mindez azért is indokolt, mivel a Be. fenntartja azt a korábbi szabályt, amely szerint a büntetőeljárásban érvényesíthető polgári jogi igénynek a vád tárgyává tett cselekménnyel közvetlen okozati összefüggésben kell állnia, így a magánfél tényállítása lényegében meg kell, hogy egyezzen a vádiratban előadott tényekkel. Ha mindezt összevetjük a jogvédelmi képtelenségnél és a kötelező fellépésnél általam kifejtettekkel, akkor véleményem szerint ezen a téren kínálkozik a büntető és a közérdekvédelmi szakterület közötti szorosabb együttműködés akár jogalkotói, akár jogalkalmazói megvalósítása, mint lehetséges irány. A polgári peres tapasztalatokkal rendelkező közérdekvédelmi ügyész részvétele hatékonyan segítheti a perkoncentráció gyakorlati megvalósítását, a törvényben meghatározott esetekben az eljárást és az igazságszolgáltatást különös tekintettel arra, hogy a Be. számos Pp. szabállyal egészült ki. A 'koncentrált' ügyészi képviselettel lehetőség nyílna a jogalkalmazói gyakorlatnak a sértetti jogvédelemre kiemelt figyelmet fordító jogalkotási tendenciákhoz felzárkóztatására.

- Az ügyészség fogyasztóvédelmi tevékenységéről szóló 8/2015. (X.31.) LÜ együttes főv.körlevélhez kapcsolódóan a KKNY legalább ügyészségen belüli megvalósítása, bevezetése megfontolandó. Emellett felülvizsgálandó a 8/2015. (X.31.) LÜ együttes főv.körlevél 15. pontja, amely szerint a Ptk. 6:105.§-a (1) bekezdésének a) pontjára és a Fgytv. 39.§-ára alapított keresetek halmazában előterjeszthetők.

IV. A teljes publikációs jegyzék

1. Az értekezés témakörében megjelent publikációk jegyzéke

– ALEKU Mónika: Az ügyészi fellépés. In: FAZEKAS Marianna (szerk.): Jogi tanulmányok 2014. Budapest, 2014.

Forrás:

http://epa.oszk.hu/02600/02687/00006/pdf/EPA02687_jogi_tanulmanyok_2014_646-653.pdf

– ALEKU Mónika: Közérdekű kereset. In: VARGA István – ÉLESS Tamás (szerk.): Szakértői Javaslat az új polgári perrendtartás kodifikációjára. HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. és Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2016., 755-766.

– ALEKU Mónika: Gondolatok a közérdekű perlésről egy kúriai döntés margóján In: Themis-Az ELTE Állam-és Jogtudományi Doktori Iskolájának elektronikus folyóirata 2016. június, 5-15.

– ALEKU Mónika: Az ügyészi fellépésről – I. rész Ügyészek Lapja, 2014/2., 33-55.

– ALEKU Mónika: Az ügyészi fellépésről – II. rész Ügyészek Lapja, 2014/3-4., 59-79.

– ALEKU Mónika: Ügyészi közérdekvédelem Európában. Magyar Jog, 2017/12., 746-756.

– ALEKU Mónika: A Pp. jogalkalmazói tapasztalatai – egy speciális perbeli résztvevő szemszögéből. Eljárásjogi Szemle, 2018/3., 1-8.

– ALEKU Mónika – GOLDEA Zsuzsanna: Az ügyész. In: VARGA István – ÉLESS Tamás (szerk.): Szakértői Javaslat az új polgári perrendtartás kodifikációjára. HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. és Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2016., 131-152.

– ALEKU Mónika – GOLDEA Zsuzsanna: Az ügyész részvétele a perben. In: VARGA István (szerk.): A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja. I/III. HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2018., 250-258.

– ALEKU Mónika: A támogató részvétele a perben. In: VARGA István (szerk.): A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja. I/III. HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2018., 248-250.

– ALEKU Mónika: Az ügyész polgári jogi igényérvényesítése a büntetőeljárásban. Jogtudományi Közlöny, 2022/1., 33-41.

2. Egyéb publikációk

- ALEKU Mónika: Büntetéstani alapfogalmak. Börtönügyi Szemle, 2005/4., 120-122.
- ALEKU Mónika: A fogvatartottak foglalkoztatásának és programlehetőségeinek jelenlegi helyzete. Börtönügyi Szemle, 2006/1., 65-88.
- ALEKU Mónika: Európai büntetés-végrehajtási jog. Börtönügyi Szemle, 2006/1., 113-116.
- ALEKU Mónika – ÉLESS Tamás – GARAMVÖLGYI Róbert – JUHÁSZ László – KEMENES István – SZABÓ Klára – SZITÁS Benedek – ZÁMBÓ Tamás: Fellebbezés. In: VARGA István – ÉLESS Tamás (szerk.): Szakértői Javaslat az új polgári perrendtartás kodifikációjára. HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. és Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2016., 529-560.

Irodalomjegyzék függeléke

- BALOGH Zsolt – HOLLÓ András – KUKORELLI István – SÁRI János: Kommentár a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvényhez (archív), valamint Az Alkotmány magyarázata. KJK-KERSZÖV., Budapest, 2003.
- BARTA Judit: A német fizetéseképtelenségi eljárás rendje és összevetése a magyar fizetéseképtelenségi szabályozással In: BARTA Judit (szerk.): A fizetéseképtelenség aktuális jogi problémái nemzetközi kitekintéssel. Az Igazságügyi Minisztérium által meghirdetett „A jogászképzés színvonalának emelését célzó programok” körébe tartozó “A vállalkozások működése és a vagyonkezelés Magyarországon” című Alprogram kutatási eredményeinek összefoglalása. Kiadja: Patrocinium Kft., Budapest-Miskolc, 2018., 77.
- BECK Károly: Magán- (külön-) vélemény az ügyész polgári perbeli jogállásáról hozott alkotmánybíróági határozathoz. Magyar Jog, 1994/3., 151-156.
- BECK Károly: Az ügyészi közreműködés a bíróságon kívüli jogalkalmazásban. Magyar Jog, 1991/1., 27-32.
- BECK Salamon: Beavatkozó vagy peres fél? Magyar Jog, 1964/10., 463-467.

- BELOVICS Ervin – GELLÉR Balázs – NAGY Ferenc – TÓTH Mihály: Büntetőjog I. A 2012. évi C. törvény alapján. HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2012.
- BERKES Lilla: A német ügyészség büntetőjogon kívüli tevékenysége. In: VARGA ZS. András – PINTÉR Zsuzsanna (szerk.): Az ügyészek büntetőjogon kívüli tevékenysége. Pázmány Press, Budapest, 2013., 95-109.
- BÍRÓ György – LENKOVICS Barnabás: Általános tanok. Novotni Kiadó, Miskolc, 1998.
- BÍRÓ Kornélia: Az ügyészség szerepe és lehetőségei az ingatlancsalások visszaszorításában. In: PÓCZIK Szilveszter – DUNAVÖLGYI Szilveszter (szerk.): Társadalmi összefogással a lakásmaffia ellen. Tanulmányok, dokumentumok 2002 – 2006. BMK Füzetek 16. 2006. évi különkiadás CD Melléklettel. BMK Biztonságos Magyarországért Közalapítvány, Budapest, 2006., 217-227.
- BÓDIG Mátyás: Jogelméleti és politikai filozófiai reflexiók a közérdek problematikájáról. In: SZAMEL Katalin (szerk.): Közérdek és közigazgatás. MTA Jogtudományi Intézet, Budapest, 2008., 33-53.
- BRÓSZ Róbert – PÓLAY Elemér: Római jog. Hatodik kiadás, Tankönyvkiadó, Budapest, 1991.
- CZINE Ágnes: A Királyi Ügyészségtől Magyarország Ügyészségéig 150 év távlatából avagy az ügyészség alkotmányos helyzetének változásai. Magyar Jog, 2021/6., 355-361.
- CSEHI Zoltán: Kételyek és kérdések az ügyész közérdekű keresetindításának a jogáról. Iustum Aequum Salutare, VII., 2011/2., 5-29.
- DR. DICSŐ GÁBORNÉ DR. HARSÁNYI Beáta Andrea: A polgári jogi igény elbírálásának szabályai az új Be. tükrében. Büntetőjogi Szemle 2018/2. 39-43.
- DOROGHY Miklós – SALLÓS István (szerk.): Az ügyész részvétele a polgári eljárásban. Ügyészi kiskönyvtár. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1981.
- ÉBNER Vilmos: Az eljárás megszüntetése. In: VARGA István (szerk.): A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja I/III. HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2018., 1018-1020.
- ÉLESS Tamás: A perbeli beszámítás lehetséges szabályozása. Magyar Jog, 2016/5., 257-262.
- ÉLESS Tamás: A gazdasági társaságok törvényes alapításával és törvényes működésével kapcsolatos perek. In: VARGA István (szerk.): A polgári nemperes eljárások joga. Budapest, ELTE Jogi Kari Tankönyvek, 2013. 489.
- FÖLDI András – HAMZA Gábor: A római jog története és intézményei. Negyedik, átdolgozott és bővített kiadás, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1996.

- FÖLDI András (szerk.): Összehasonlító jogtörténet. ELTE Jogi Kari Tankönyvek. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2014.
- FÜRÉSZ Klára: A vád képviselője vagy a törvényesség őre? Magyar Közigazgatás, 1991/4., 66-70.
- FÜRÉSZ Klára: Az igazságszolgáltatás. In: KUKORELLI István (szerk.): Alkotmánytan. Budapest, 1992., 307-345.
- GADÓ Gábor: Az eljárási igazságosság a polgári perben. Magyar Jog, 2000/1., 18-43.
- GADÓ Gábor: A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről. Gazdaság és Jog, 2017/4., 18-23.
- GÁL Judit – PÁLINKÁSNE MIKA Ágnes: Társasági jogi perek. Budapest, HVGORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2007. 192.
- GÁSPÁRDY László: Az ügyész rendelkezési jogáról a polgári perben. Magyar Jog, 1974/6., 339-345.
- GÁSPÁRDY László: Az ügyész a polgári eljárásban. Ügyészségi Értesítő, 1994/3-4., 8-10.
- GÁSPÁRDY László: Alapvető elvek. In: Petrik Ferenc (szerk.) Polgári eljárásjog Kommentár a gyakorlat számára. HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2000.
- GÁTOS György: Bírói (külön-) vélemény, avagy széljegyzetek „Az ügyész polgári perbeli jogállásáról hozott alkotmánybírói határozathoz” című cikkekre. Magyar Jog, 1994/3., 157-161.
- GELENCSÉR Dániel: Közérdekű igényérvényesítés Magyarországon I. – a gyakorlat tükrében. Eljárásjogi Szemle, 2016/3., 31-45.
- GELENCSÉR Dániel: Közérdekű igényérvényesítés Magyarországon II. – a gyakorlat tükrében. Eljárásjogi Szemle, 2016/4., 25-37.
- GERENCSÉR Balázs Szabolcs: Az amicus curiae fogalom fejlődése az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatában. Magyar Jog, 2012/2., 114-118.
- GOLDEA Zsuzsanna: Az ügyész részvétele a polgári peres és nemperes eljárásokban. Előtanulmány az új polgári perrendtartás kodifikációjához. In: NÉMETH János – VARGA István (szerk.): Egy új polgári perrendtartás alapjai. HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2014., 192-214.
- GROSSCHMID Béni: Fejezetek Kötelmi jogunk köréből. Második kötet, Második rész, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, Budapest, 1932.
- GYŐRI Györgyné: Tanácskozások az ügyész polgári eljárásbeli szerepéről, javaslatok a jogi szabályozás koncepciójára. Magyar Jog, 1994/9., 513-518.

- HARSÁGI Viktória: Kollektív igényérvényesítés az angolszász világban. Magyar Jog, 2014/11., 624-632.
- HARSÁGI Viktória: Sokalanyú eljárások az angol jogban – képviseleti eljárások és a csoportos perlés. Jogtudományi Közlöny, 2015/1., 16-26.
- HARSÁGI Viktória: A modellválasztás dilemmái kollektív igényérvényesítés hazai szabályozásánál. Eljárásjogi Szemle, 2016/1., 24-30.
- HARSÁGI Viktória: Európai válaszok a kollektív igényérvényesítés szükségességének kérdésére – Főbb európai modellek és a hazai szabályozás kialakítása. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karának Könyvei. Jogtudományi Monográfiák 9. Sorozatszerkesztő: Schanda Balázs. Pázmány Press, Budapest, 2018.
- HÁMORI Antal: A fogyasztóvédelem jelentősége és oktatása. Jogtudományi Közlöny, 2016/3., 175-183.
- HLA VATHY Attila: A francia ügyészség mint „közképviselet”. Magyar Jog, 1992/9., 546-548.
- HORVÁTH E. Írisz: A kollektív jogorvoslatok közös elveiről szóló ajánlás. Iustum Aequum Salutare, XIV., 2018/4., 33–42.
- IMREGH Géza: Gondolatok egy új Polgári perrendtartásról. Magyar Jog, 2014/2., 72-81.
- JAGUSZTIN Tamás: A közérdekű igényérvényesítés elméleti kérdései. Állam- és Jogtudomány, 2018/1., 32-56.
- JAGUSZTIN Tamás: A fogyasztóvédelmi törvény alapján történő közérdekű perlés tapasztalatai – kitekintéssel a hatályos Polgári Perrendtartás (Pp.) szabályozására. Ügyészek Lapja, 2018/4-5., 41-51.
- JAGUSZTIN Tamás: Az új Pp. margójára – a kollektív igényérvényesítés jelene a magyar magánjogban. Magyar Jog, 2018/5., 272-282.
- JAKAB András: Az Alkotmány kommentárja (szerk.) Századvég Kiadó, Budapest, 2009.
- JAKAB Hajnalka: Az osztrák ügyészség büntetőjogon kívüli tevékenysége. In: VARGA ZS. András – PINTÉR Zsuzsanna (szerk.): Az ügyészek büntetőjogon kívüli tevékenysége. Pázmány Press, Budapest, 2013., 111-123.
- JÓZON Mónika: „Kié a fogyasztó?": A gyengébb fél (a fogyasztó) védelme a tagállamok és az Európai Unió között megosztott fogyasztóvédelmi hatáskör útvesztőiben. Európai Jog, 2018/6., 32-43.

- JUHÁSZ Imre: A polgári nemperes eljárások fogalma és általános jellemzése. In: VARGA István (szerk.): A polgári nemperes eljárások joga, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2013. 40-91.
- JUHÁSZ Krisztina: A tisztességtelen szerződési feltételek hivatalbóli vizsgálata. Eljárásjogi Szemle, 2018/2., 40-53.
- JUHÁSZ Krisztina: Fogyasztói jogok és a végrehajtási záradék. Iustum Aequum Salutare, XIV., 2018/4., 183-190.
- JUHÁSZ Krisztina: Az általános szerződési feltételek vizsgálata az Európai Unió Bíróságának gyakorlatában. Iustum Aequum Salutare, XIV., 2019/1., 143-170.
- JUDINÉ VIDA Angéla: A közérdek, illetve az egyéni érdekek értékelése a közérdekvédelmi ügyész gyakorlatában. Tanulmányok Polt Péter 60. születésnapja tiszteletére. HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2015., 260-269.
- JUHÁSZ László: Perorvoslatok és azzal összefüggő eljárások. In: VARGA István (szerk.): A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja II/III. HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest 2018., 1539-1634.
- JULESZ Máté: Egy modern jogi eszköz a környezet védelmében. Magyar Tudomány, 2006/12., 1476-1488.
- KENGYEL Miklós: A keresettől a bírósághoz fordulás jogáig. Studio Iuridica 118., Pécs, 1989., 137-149.
- KENGYEL Miklós: A bírói hatalom és a felek rendelkezési joga a polgári perben. Osiris Kiadó, Budapest, 2003.
- KENGYEL Miklós: Magyar polgári eljárásjog. Osiris Kiadó, Budapest, 2006.
- KIRÁLY Lilla: Jogi képviselővel vagy anélkül? Magyar Jog, 2019/11., 645-657.
- KISS Anna: Az adhéziós eljárás szerepe a büntetőeljárásban In: IRK Ferenc (szerk.): Kriminológiai Tanulmányok 42. Kiadja: Országos Kriminológiai Intézet Budapest, 2005., 367-380.
- KISS Daisy: A tárgyalás. In: KISS Daisy – NÉMETH János (szerk.): A Polgári Perrendtartás magyarázata. 1. kötet. Második (átdolgozott) kiadás, Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., Budapest, 2007.
- KISS Daisy: A polgári per titkai. HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest 2006.
- KOI Gyula: Lehetséges értelmezési tartományok a közérdek köréből. Állam- és Jogtudomány, 2005., 77-106.
- LAJTÁR István: Az ügyészség közjogi szakágáról. Magyar Jog, 2021/6., 343-348.

- LÉGRÁDI István: Mintaértékű kollektív igényérvényesítési eljárások Németországban – figyelemmel az uniós jogfejlődésre. Themis – az ELTE-ÁJK Doktori iskola elektronikus folyóirata, 2014/6., 118-134. Forrás: http://www.ajk.elte.hu/file/THEMIS_2014_jun.pdf
- LÉGRÁDI István: Perbeli legitimáció, pertársaság és beavatkozás az érvénytelen szerződésekkel kapcsolatos perekben. Themis – az ELTE-ÁJK Doktori iskola elektronikus folyóirata, 2014/12., 220-245. Forrás: http://epa.oszk.hu/02300/02363/00022/pdf/EPA02363_THEMIS_2014_dec_220-245.pdf
- LÉGRÁDI István: Pertársaság. In: VARGA István (szerk.): A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja I/III. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2018., 183-205.
- LÉVAI Tibor: A polgári eljárásbeli ügyészi közreműködés néhány kérdése figyelemmel a Pp. reformjára. Magyar Jog, 1984/7-8., 577-585.
- LICHTENSTEIN József: Az igazságszolgáltatás rendszere Franciaországban. MTA Politikai Tudományok Intézete, Budapest, 1998.
- LUGOSI József: A keresettől való elállás perjogi vonatkozásai. Magyar Jog, 2008/12., 783-795.
- LUGOSI József: Keresethetőségi jog és perbeli legitimáció. Jog, Állam, Politika, 2014/3., 111-127. Forrás: <https://dfk-online.sze.hu/images/J%c3%81P/2014/3/lugosi.pdf>
- LUGOSI József: Keresetjog és kereseti jog. Jog, Állam, Politika, 2016/4., 167-184. Forrás: http://epa.oszk.hu/03000/03010/00004/pdf/EPA03010_jap_2016-04_167-184.pdf
- LUGOSI József: Társadalmi konfliktus és felperesi igényérvényesítés. Magyar Jog, 2019/7-8., 439-450.
- MAGYARY Géza: A kir. ügyész szerepe a polgári perben. Jogtudományi Közlöny, 1903/15., 125-127., 134-135.
- MAGYARY Géza – NIZSALOVSZKY Endre: Magyar polgári perjog. Franklin Társulat, Budapest, 1939.
- MEZEY Barna: „...ez a szervezet minden tekintetben bevált” – 150 éves a királyi ügyészségről szóló törvény. Magyar Jog, 2021/6., 329-336.
- MICZÁN Péter: Gondolatok az igényérvényesítési jogról és a közérdekű csoportos képviselőről. Magyar Jog, 2012/9., 526-543.

- MISKOLCZI Orsolya – TISZA Tamás: A Velencei Bizottság, valamint az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának álláspontja az ügyészség büntető igazságszolgáltatási rendszeren kívüli szerepéről. *Ügyészek Lapja*, 2012/5-6., 129-139.
- NAGY Csongor István: Csoportos igényérvényesítés összehasonlító jogi modelljei I. Az amerikai class action. *Külgazdaság Jogi Melléklete*, 2010/9-10., 89-110.
- NAGY Csongor István: Csoportos igényérvényesítés összehasonlító jogi modelljei II. *Külgazdaság Jogi Melléklete*, 2010/11-12., 121-151.
- NAGY Csongor István: Javaslat a csoportper honi szabályozására az új Polgári Perrendtartás kodifikációjának apropóján. *Magyar Jog*, 2014/4, 203-213.
- NAGY László Csaba: Vitaanyag az ügyész polgári eljárásbeli szerepéről – javaslatok az új jogi szabályozás koncepciójához. *Ügyészek Lapja*, 2011/3., 73-82.
- NYILAS Anna – PRIBULA László: A „gyengébb fél” védelme az új Polgári Perrendtartásban. In: SZIKORA Veronika – ÁRVA Zsuzsanna (szerk.): *Újratervezés – Fogyasztói szabályozási modellek, digitalizáció, adatvédelem*, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának kiadványa, Főnix Média nyomdaüzem, Debrecen, 2019., 197-229.
- NÁNÁSI László: A magyar királyi ügyészség. In: HORÁNYI Miklós (szerk.): *Fejezetek az ügyészség 130 éves történelméből*. Legfőbb Ügyészség – Publicitas Art-Média Kft., Budapest, 2002., 39-54.
- NÁNÁSI László: A magyar királyi ügyészség története 1871-1945. *Legfőbb Ügyészség – Publicitas Art-Média Kft.*, Budapest, 2011.
- NÉMETH Gabriella: Az általános szerződési feltételek alkalmazásának tapasztalatai az online térben. *Gazdaság és Jog*, 2018/3., 11-16.
- NÉMETH János: A polgári eljárásjog reformja. *Magyar Jog*, 1986/3., 193-209.
- NÉVAI László: A polgári eljárásbeli ügyészi részvétel rendszere a törvénykezési reform után. *Magyar Jog*, 1973/11., 645-659.
- NÉVAI László: Az ügyész szerepe a polgári eljárásban Magyarországon. *Jogtudományi Közlöny*, 1973/12., 621-635.
- NÉVAI László: Alapvető elvek. In: SZILBEREKY Jenő – NÉVAI László (szerk.): *A polgári perrendtartás magyarázata*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1976.
- NOCHTA Tibor: A magánjog és a közjog viszonyáról az új Ptk. alapján is. *Jogtudományi Közlöny*, 2016/10., 481-490.
- NYIRI Sándor: Az általános ügyészi felügyelettől a közérdekvédelmi tevékenységig. *Belügyi Szemle*, 2016/11., 7-39.

- OSZTOVITS András: A legfőbb ügyész részvétele a felülvizsgálati eljárásban. In: VARGA István (szerk.): A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja II/III. HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2018., 1696-1697.
- PECSENYE Csaba: A polgári eljárásjog korszerűsítéséről a gyakorló bíró szemszögéből. Magyar Jog, 2013/9., 552-555.
- Roger PERROT: Institutions. Paris, 1989.
- PETRIK Ferenc (szerk.): Alkotmány a gyakorlatban. Kommentár a gyakorlat számára. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2004.
- PÓCZIK Szilveszter: Lakásmaffia: A posztkommunista időszak egyik jellegzetes bűncselekménye társadalomtörténeti és kriminálszociológiai szempontból, Magyar Tudomány 2004/8., 872-877.
- PÓCZIK Szilveszter: Lakásmaffia jellegű bűncselekmények – Társadalomtörténeti és kriminálszociológiai áttekintés a rendszerváltást követő időszak egyik jellegzetes szervezett bűnelkövetési formájáról In: PÓCZIK Szilveszter – DUNAVÖLGYI Szilveszter (szerk.): Társadalmi összefogással a lakásmaffia ellen. Tanulmányok, dokumentumok 2002 – 2006. BMK Füzetek 16. 2006. évi különkiadás CD Melléklettel. BMK Biztonságos Magyarországért Közalapítvány, Budapest, 2006., 39-58.
- POLT Péter – VARGA ZS. András (szerk.): Az ügyészek nagy kézikönyve. Complex Kiadó, Budapest, 2013.
- POLT Péter: 150 éves a modern magyar ügyészség. Magyar Jog, 2021/6., 323-327.
- POKOL Béla: A joghoz jutás esélyei. Jogelméleti Szemle, 2002/2. Forrás: <http://jesz.ajk.elte.hu/pokol10.html>
- PRIBULA László: Fogyasztóvédelem az új polgári perrendtartásban. Ügyészek Lapja, 2018/4-5., 5-18.
- RÁCZ Lajos (szerk.): Egyetemes állam- és jogtörténet – Ókor-feudális kor. HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 1998.
- RÁCZ Lajos (szerk.): Egyetemes állam- és jogtörténet – Polgári kor. HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2002.
- RÁCZ Lilla: Múltba tekintő gondolatok: szerződési szabadság és fogyasztóvédelem, avagy a magánjog alkalmazkodóképességének korlátairól. Magyar Jog, 2020/12., 677-684.
- RIBAI Csilla: Az alanytöbbség problémája a polgári perben. Forrás: http://www.fvszemle.hu/aktualis_szam/2012_majus/paragrafus/alanytobbseg

- Walter H. RECHBERGER: Az osztrák polgári perrendtartás – mintául szolgált-e az 1911. évi magyar perrendtartás számára? In: HARSÁGI Viktória (szerk.): Közép-európai polgári perjogi reformok és kodifikációk az elmúlt negyedszázadban – Tradíció és megújulás. HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2014., 19-40.
- RÓTH Erika: A sértett szerepe a büntetőeljárásban – avagy mit kíván az Európai Unió. In: FARKAS Ákos (szerk.) Emlékkönyv Kratochwill Ferenc (1933-1993) tiszteletére. Bíbor Kiadó, Miskolc, 2003., 43-64.
- SALLÓS István - GYÖRI Györgyné: A polgári bírósági eljárások és az ügyészi közreműködés múltja, jelene és perspektívái. In: Magyar Tudományos Akadémia, Államtudományi Kutatások Programirodája, Budapest, 1988.
- SALLÓS István: Az ügyész szerepe a polgári eljárásban. Magyar Jog, 1991/1., 33-38.
- SÁNDOR Lénárd: Az amicus curiae kérdése a beruházásvédelmi jogvitákban. Jogtudományi Közlöny, 2017/10., 441-452.
- SÁRFFY Andor: Magyar polgári perjog. Grill Károly Könyv-kiadóvállalata, Budapest, 1946.
- SCHELNITZ György: Az ügyész szerepe a polgári eljárásban. Magyar Jog, 1975/3-4., 227-229.
- SÓLYOM László: Az alkotmánybíráskodás kezdetei Magyarországon. Osiris Kiadó, Budapest, 2001. 576-577., 585-586.
- SZABÓ Tibor: Néhány gondolat az ügyészi keresetindításról. Magyar Jog, 1986/9., 772-775.
- SZAMEL Katalin (szerk.): Közérdek és közigazgatás. MTA Jogtudományi Intézet, Budapest, 2008.
- SZAMEL Katalin: A közérdek érvényesülésének lehetőségei a környezetvédelemben. Közjogi Szemle, 2008/1., 16-28.
- SZALAI Ákos: Kollektív keresetek joggazdaságtana. Iustum Aequum Salutare, X., 2014/1., 163-181.
- SZALAI Ákos: Kollektív keresetek a kontinensen – joggazdasági elemzés. Magyar Jog, 2016/4., 217-225.
- SZÁDVÁRI Lilla: Az actio popularis „továbbélése”, különös tekintettel a hátrányos helyzetű csoportok jogvédelmére. Fontes Iuris, 2018/4., 14-20.
- SZEDELÉDI Ferenc: A közigazgatási és a bírósági hatáskörök elemzése a pénzügyi fogyasztóvédelem területén. Themis, 2013/3., 235-269.
- SZEGHŐ Katalin: Polgári jogi igény a büntetőeljárásban. Kúriai Döntések Bírósági Határozatok, 2018/10., 1379-1386.

- SZEKÉR Ildikó – NAGY Zsolt: Az ügyészség új közérdekvédelmi tevékenysége – Javaslát. *Ügyészek Lapja*, 2011/3., 57-66.
- SZENDREI Géza: Szemelvények a tiszti ügyészek feladataiból. *Legfőbb Ügyészség – Publicitas Art-Média Kft.*, Budapest, 2013.
- SZENDREI Géza: Az ügyészi szervezet gyökerei. In: Horányi Miklós (szerk.): *Fejezetek az ügyészség 130 éves történelméből*. Legfőbb Ügyészség – Publicitas Art-Média Kft., Budapest, 2002., 11-34.
- SZILBEREKY Jenő: *Az ügyész a polgári eljárásban*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1961.
- TAMÁNE NAGY Erzsébet: Az ügyész új szerepe az Alkotmánybíróság 1/1994. (I. 7.) AB határozata tükrében. *Magyar Jog*, 1994/3., 148-150.
- TAMÁNE NAGY Erzsébet: A Pp. tartalmának és terjedelmének egyes kérdései. *Magyar Jog*, 2013/9., 543-551.
- TARR Ágnes: A kárhelyreállítás jelene és jövője a magyar büntetőeljárásban. *Debreceni Jogi Műhely*, 2006/2. Forrás: http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/2_2006/a_karhelyrea_llitas_jelene_es_jovoje_a_magyar_buntetoeljarasban/
- TEMESI István: Szemelvények a közérdek fogalma meghatározásának köréből a külföldi jogirodalom és joggyakorlat alapján. In: SZAMEL Katalin (szerk.): *Közérdek és közigazgatás*. MTA Jogtudományi Intézet, Budapest, 2008., 107-121.
- TIMÁR Kinga: Képviselő. In: VARGA István (szerk.): *A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja I/III*. HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2018., 265-377.
- TISZA Tamás: Az Európa Tanács testületeinek állásfoglalásai az ügyész közigazgatást ellenőrző szerepével kapcsolatban. *Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica*, Tomus 2014/32., 227-236.
- TISZA Tamás Tibor: Büntetőjogon kívüli ügyészi tevékenység Európában – különös tekintettel a közigazgatással kapcsolatos ügyészi szerepre. *Ügyészek Lapja*, 2015/6., 137-145.
- TÖRÖK Tamás: A jogi személy képviselője. *Gazdaság és Jog*, 2019/3., 21-29.
- UDVARY Sándor: *Polgári perrendtartás*. Novissima Kiadó, Budapest, 2012.
- UDVARY Sándor: *Pro Actione Collectiva – A komplex perlekedés amerikai eszközei, különösen a class action összehasonlító vizsgálata az intézmény magyarországi recepciója céljából*, Patrocinium Kft., Budapest, 2015.

- UDVARY Sándor: Az amerikai class action főbb jellegzetességei. Jogtudományi Közlöny, 2017/3., 133-140.
- UDVARY Sándor: A közérdekű és társult perek a polgári perrendtartásban. Jogtudományi Közlöny, 2018/5., 221-230.
- UJLAKI László: Látszatjelenségek a polgári eljárásjogban. In: KISS Daisy – VARGA István (szerk.): Magister Artis Boni et Aequi Studia in Honorem Németh János. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2003., 855-876.
- UJLAKI László: A felek polgári eljárásjogi egyenlősége és az eljárási kedvezmények, Jogtudományi Közlöny, 1994/11-12., 447-452.
- VARGA Ádám: Az ügyész büntetőjogon kívüli tevékenysége az Olasz Köztársaságban. In: VARGA ZS. András – PINTÉR Zsuzsanna (szerk.): Az ügyészek büntetőjogon kívüli tevékenysége. Pázmány Press, Budapest, 2013., 175-190.
- VARGA István (szerk.): A polgári nemperes eljárások joga. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2013.
- VARGA István: Egység és sokféleség a perrendi kodifikációban – Egy új polgári perrendtartás szabályozási előkérdései. In: NÉMETH János – VARGA István (szerk.): Egy új polgári perrendtartás alapjai. HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2014., 19-49.
- VARGA István: A Pp. Preambulumának magyarázata – egyben a perjog szellemiségének és a törvény alapállásának egybevetése. In: VARGA István (szerk.): A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja I/III. HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2018., 1-9.
- VARGA István: A törvény hatálya és az alapelvek. In: VARGA István (szerk.): A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja I/III. HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2018., 11-33.
- VARGA ZS. András: Az európai ügyészségek büntetőjogon kívüli tevékenységéről. (Beszámoló az Európai Legfőbb Ügyészek Konferenciájának 6. üléséről) Ügyészek Lapja, 2005/5., 51-75.
- VARGA ZS. András: Az ügyészség igazgatása és hatáskörei. In: SCHANDA Balázs – VARGA ZS. András (szerk.): Látélet közjogunk elmúlt évtizedéről. PPKE JÁK, Budapest, 2010., 197-220.
- VARGA ZS. András: Új Alkotmány és az ügyészség közjogi hatáskörei. Magyar Jog, 2011/2., 77-86.

- VARGA ZS. András: Ombudsman, ügyész, magánjogi felelősség – Alternatív közigazgatási kontroll Magyarországon. Pázmány Press, Budapest, 2012.
- VARGA ZS. András: Az Alaptörvény és az ügyészség közjogi hatáskörei. Magyar Jog, 2012/3., 129-136.
- VARGA ZS. András – ELŐHÁZI Zsófia: Az Európa Tanács ajánlása az ügyészek büntetőjogon kívüli tevékenységének elveiről. PRO PUBLICO BONO – MAGYAR KÖZIGAZGATÁS; Nemzeti Közszerződéti Egyetem Közigazgatás-Tudományi Szakmai Folyóirata, 2013/1., 86-92.
- VARGA ZS. András: Tíz éves az Alaptörvény – 150 éves a modern magyar ügyészség. Magyar Jog, 2021/6., 349-354.
- VARGA ZSÓFIA: Milyen forrásokból ismerhetjük meg a luxemburgi bíróság ítélezési gyakorlatát? Európai Jog, 2016/5., 26-34.
- VARGA ZSÓFIA: Mikor kell a magyar bíróságnak hivatalból alkalmaznia az uniós jogot? Európai Jog, 2016/6., 1-18.
- VÁRADI Ágnes: A „fegyverek egyenlősége” és a polgári per. A gyengébb fél védelmének eljárásjogi eszközeiről alkotmányjogi, uniós és nemzetközi jogi nézőpontból. Iustum Aequum Salutare, XV., 2019/1., 71-87.
- VERESS László: Az ügyész szerepe a polgári eljárásban. Magyar Jog, 1998/1., 31-40.
- WALLACHER Lajos: A közérdekből indított per. In: WOPERA Zsuzsa (szerk.): A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény magyarázata. Wolters Kluwer, Budapest, 2017.
- ZLINSZKY János: Ius privatum. A római magánjog története. Osiris Kiadó, Budapest, 1998.
- ZLINSZKY János: Ius publicum. A római közjog története. Osiris Kiadó, Budapest, 1998.